

Sygn. akt II Ca 669/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 listopada 2014 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie II Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie następującym:

Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Ewa Bazelan (spr.)

Sędziowie: Sędzia Sądu Okręgowego Iwona Tchórzewska

Sędzia Sądu Okręgowego Anna Podolska-Kojtych

Protokolant Protokolan sądowy Katarzyna Szumiło

po rozpoznaniu w dniu 13 listopada 2014 roku w Lublinie

na rozprawie

sprawy z powództwa Syndyka Masy Upadłości Stowarzyszenia (...) w L.

przeciwko A. D.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie z dnia 29 kwietnia 2014 roku, sygn. akt II C 694/13

oddala apelację.

II Ca 669/14

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 29 kwietnia 2014 roku Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie:

I. Zasądził od pozwanego A. D. na rzecz powoda Syndyka Masy Upadłości Stowarzyszenia (...) z siedzibą w L. kwotę 1400 złotych z ustawowymi odsetkami od kwoty:

1. 100 złotych od dnia 11 grudnia 2011 roku do dnia zapłaty;
2. 100 złotych od dnia 11 stycznia 2012 roku do dnia zapłaty;
3. 100 złotych od dnia 11 lutego 2012 roku do dnia zapłaty;
4. 100 złotych od dnia 11 marca 2012 roku do dnia zapłaty;
5. 100 złotych od dnia 11 kwietnia 2012 roku do dnia zapłaty;
6. 100 złotych od dnia 11 maja 2012 roku do dnia zapłaty;
7. 100 złotych od dnia 11 czerwca 2012 roku do dnia zapłaty;
8. 100 złotych od dnia 11 lipca 2012 roku do dnia zapłaty;

9. 100 złotych od dnia 11 sierpnia 2012 roku do dnia zapłaty;
10. 100 złotych od dnia 11 września 2012 roku do dnia zapłaty;
11. 100 złotych od dnia 11 października 2012 roku do dnia zapłaty;
12. 100 złotych od dnia 11 listopada 2012 roku do dnia zapłaty;
13. 100 złotych od dnia 11 grudnia 2012 roku do dnia zapłaty;
14. 100 złotych od dnia 11 stycznia 2013 roku do dnia zapłaty;

II. zasądził od pozwanego A. D. na rzecz powoda Syndyka Masy Upadłości Stowarzyszenia (...) z siedzibą w L. kwotę 267 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i wnioski Sądu Rejonowego:

A. D. był jednym z założycieli Stowarzyszenia (...) w L.. Status członka posiadał do 31 stycznia 2013 r. Zgodnie z uchwałą walnego zgromadzenia członków tego stowarzyszenia z dnia 4 listopada 2009 r. na potrzeby działalności stowarzyszenia członkowie zwyczajni obowiązani byli do uiszczania składki członkowskiej w wysokości 100 zł miesięcznie do 10 dnia każdego miesiąca. Zaległości pozwanego w wywiązywaniu się z tego obowiązku obejmowały okres od kwietnia 2011 r. i wyniosły 2.100 zł. Pozwany wpłacił kwotę 800 zł tytułem składek za okres od kwietnia do listopada 2011 r. Do chwili obecnej pozwany nie uregulował składek za okres od grudnia 2011 r. do stycznia 2013 r. Zgodnie z art. 20 statutu członkowie zwyczajni mają obowiązek regularnego opłacania składek. Majątek stowarzyszenia powstaje między innymi ze składek członkowskich i jest wykorzystywany na działalność statutową (art. 49 a i art. 50 statutu).

W stosunku, do Stowarzyszenia (...) w L. obecnie prowadzone jest przez Sąd Rejonowy Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku postępowanie upadłościowe IX GUP 1/12, w związku z postanowieniem tego sądu z dnia 2 lutego 2012 r. w sprawie IX GU 238/11.

W okresie od 22 listopada 2009 r. do 1 lipca 2010 r. A. D. udzielił Stowarzyszeniu (...) w L. pożyczek na łączną kwotę 24.000 zł. Pożyczki te nie zostały mu zwrócone. A. D. nie dokonał zgłoszenia swojej wierzytelności w toku postępowania upadłościowego.

Powyższy bezsporny stan faktyczny Sąd ustalił go w oparciu o dowody wskazane w uzasadnieniu.

Sąd Rejonowy uznał powództwo za zasadne.

Mając na uwadze treść art. 20, 49 a i art. 50 statutu uznał, że obowiązkiem członka stowarzyszenia było uiszczanie składek członkowskich, które stają się majątkiem stowarzyszenia. Obowiązek ten istnieje do czasu ustania członkostwa. Pozwany A. D. będąc do końca stycznia 2013 r. członkiem Stowarzyszenia (...)w L. miał obowiązek uiszczania składek członkowskich w wysokości 100 zł miesięcznie, płatnych do 10 dnia każdego miesiąca trwania jego stosunku członkostwa. Żaden przepis statutu, ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze (dalej jako p.u.n.) ani innego aktu prawnego nie zwalniał A. D. od powyższego obowiązku. W szczególności obowiązku tego nie zmieniło ogłoszenie upadłości Stowarzyszenia (...) w L. dokonane postanowieniem z dnia 2 lutego 2012 roku.

Zgodnie z art. 61 i 62 p.u.n. z dniem ogłoszenia upadłości majątek upadłego staje się masą upadłości, która służy zaspokojeniu wierzycieli upadłego. W skład masy upadłości wchodzi majątek należący do upadłego w dniu ogłoszenia upadłości oraz nabyty przez upadłego w toku postępowania upadłościowego, z zastrzeżeniem przewidzianych w ustawie wyłączeń (w art. 63-67). Majątek upadłego stanowią więc także wierzytelności należne upadłemu. Prawo upadłościowe i naprawcze nie rozróżnia jednak i nie przewiduje wyłączeń z masy upadłości składników majątkowych ze względu na sposób ich nabycia przez upadłego. Nie przewiduje więc wyłączenia lub ograniczenia

nabycia składników masy upadłości od członków stowarzyszenia w postaci składek członkowskich. W ocenie Sądu Rejonowego niezasadne było stanowisko pozwanego, iż po ogłoszeniu upadłości syndyk nie może żądać zapłacenia zaległych składek członkowskich, których obowiązek uiszczenia powstał po ogłoszeniu upadłości. Zgodnie z art. 173 p.u.n. syndyk obejmuje majątek upadłego, zarządza nim, zabezpiecza go przed zniszczeniem, uszkodzeniem lub zabraniem go przez osoby postronne oraz przystępuje do jego likwidacji. Przepis ten nie pozostawia wątpliwości co do obowiązku syndyka ściągnięcia wszelkich wierzytelności przysługujących upadłemu, w celu zaspokojenia wierzycieli upadłego. Bez znaczenia pozostaje więc to na jaki cel, zgodnie z zamierzeniem upadłego, miał być przeznaczony jego majątek. Powołany przepis art. 173 p.u.n. stanowi *lex specialis* do postanowień statutu pozwanego stowarzyszenia i ewentualnych innych regulacji wewnętrznych stowarzyszenia. Dlatego niezasadne jest stanowisko pozwanego, że syndyk nie może żądać zapłaty składek za okres po ogłoszeniu upadłości stowarzyszenia, gdyż majątek stowarzyszenia ma być wykorzystywany na działalność statutową a wśród statutowych celów działania nie ma zaspokajania wierzycieli. Wręcz przeciwnie - syndyk ma obowiązek wynikający z ustawy prawo upadłościowe i naprawcze wyegzekwowania wszystkich składników majątkowych upadłego, ich spieniężenie i dokonanie podziału tych środków w celu zaspokojenia wierzycieli. Błędne jest też założenie pozwanego, iż niezłożenie rezygnacji z członkostwa w stowarzyszeniu doprowadziłoby do nieograniczonego w czasie trwania postępowania upadłościowego, ponieważ cały czas powiększałby się majątek upadłego. Celem postępowania upadłościowego jest zaspokojenie wierzycieli w jak największym stopniu. Ostatecznie więc nawet przy założeniu stałego uiszczania składek przez członków stowarzyszenia, także po ogłoszeniu upadłości, postępowanie to toczyłoby się tylko do czasu pełnego zaspokojenia z majątku upadłego wszystkich zgłoszonych wierzytelności. Bez znaczenia pozostaje jednak źródło pochodzenia majątku upadłego w tym także to, czy majątek ten pochodziłby ze składek członkowskich członków stowarzyszenia.

Zdaniem Sądu Rejonowego bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy pozostaje również okoliczność, iż pozwanemu przysługuje wobec Stowarzyszenia (...) w L. wierzytelność z tytułu pożyczek. Specyfika postępowania upadłościowego wymaga, aby wierzytelności były zgłoszone w tym postępowaniu i ewentualnie zaspokojone w ramach wykonania planu podziału środków, którymi dysponuje syndyk. Jednakże zgłoszenie wierzytelności uzależnione jest od woli A. D., zaś argument istnienia takiej wierzytelności nie może służyć uzasadnieniu bezzasadności powództwa syndyka o zapłatę zaległych składek członkowskich. Istniejące pomiędzy stronami niniejszego procesu stosunki prawne funkcjonują bowiem niezależnie od siebie i powinny być realizowane w postępowaniach właściwych ze względu na ich specyfikę.

Zasądzona kwota obejmuje roszczenie powoda z tytułu składek za okres od grudnia 2011 r. za wszystkie miesiące do dnia 31 stycznia 2013 r., czyli za 14 miesięcy. Termin wymagalności poszczególnych miesięcznych składek nie był przedmiotem sporu a wynika z tego, że składka powinna być uiszczona najpóźniej w 10 dniu miesiąca, którego składka dotyczy. Zatem termin wymagalności składek następuje z 11 dniem miesiąca, w którym składka powinna być zapłacona. Wobec powyższego odsetki ustawowe zostały zasądzone zgodnie z art. 481 k.c..

Orzeczenie o kosztach procesu Sąd uzasadnił treścią art. 98 k.p.c.

Mając powyższe na uwadze Sąd orzekł, jak w sentencji wyroku.

Apelację od tego wyroku wniósł pozwany A. D., który zaskarżył wyrok w całości i zarzucił:

1. Naruszenie prawa materialnego, tj. przepisu art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie, podczas gdy żądanie zapłaty składek członkowskich przez syndyka masy upadłości Stowarzyszenia (...) jest sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa i z zasadami współżycia społecznego, bowiem:

a) z chwilą ogłoszenia upadłości stowarzyszenie nie może prowadzić działalności statutowej, a składki członkowskie członków stowarzyszenia winny być przeznaczane na jego cele statutowe (art. 50 statutu Stowarzyszenia (...)), nie zaś na pokrycie kosztów postępowania upadłościowego i zaspokajanie wierzycieli stowarzyszenia;

b) członkowie stowarzyszenia nie odpowiadają za zobowiązania Stowarzyszenia (...) wobec wierzycieli, zaś wymaganie uiszczenia składek członkowskich również za okres, w którym Stowarzyszenie zaprzestało działalności statutowej (od złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości w listopadzie 2011 r.) oznacza de facto obarczenie członków stowarzyszenia odpowiedzialnością za jego długi;

c) pozwany jest wierzycielem Stowarzyszenia (...) i nie jest ani słuszne, ani sprawiedliwe, aby miał zapłacić na rzecz syndyka działającego w imieniu upadłego stowarzyszenia kwotę 1.400 zł z odsetkami, w sytuacji gdy to samo stowarzyszenie zalega w stosunku do pozwanego ze zwrotem kwoty niemal dwudziestokrotnie wyższej.

Na podstawie art. 368 § 1 pkt. 5 k.p.c. wnosił o: zmianę przedmiotowego wyroku w całości poprzez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania za obie instancje według norm prawem przypisanych.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja jako bezzasadna podlega oddaleniu.

Zgodnie z art. 5 k.c.: nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współzycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony.

Sąd Rejonowy wprawdzie wprost nie odwołał się do art. 5 k.c., ale odniósł się do okoliczności powoływanych przez pozwanego w apelacji na uzasadnienie zastosowania tego unormowania i trafnie uwzględnił powództwo, gdyż brak było podstaw do uznania jakoby żądanie powoda miało charakter nadużycia prawa, o jakim mowa w art. 5 k.c.

W tym zakresie trafna jest argumentacja Sądu pierwszej instancji odwołująca się do istoty i specyfiki postępowania upadłościowego, podczas gdy oczekiwania pozwanego zmierzają do jej wyłączenia w celu ochrony jego indywidualnego interesu.

Przede wszystkim przepisy ustawy z 28 lutego 2003 roku Prawo upadłościowe i naprawcze (dalej jako p.u.n.) przewidują skutki ogłoszenia upadłości dla różnych stosunków, których podmiotem był upadły - część z nich wygasa, część ulega przekształceniu, część pozostaje bez zmian. Żadne z unormowań tej ustawy, ani ustawy z 7 kwietnia 1989 roku Prawo o stowarzyszeniach, ani też statut przedmiotowego Stowarzyszenia nie przewidują ustania stosunku członkostwa w stowarzyszeniu w razie ogłoszenia jego upadłości, ani wygaśnięcia wówczas obowiązku uiszczenia składki. Dlatego co do zasady obowiązek taki trwa także w razie ogłoszenia upadłości.

Nie ma podstaw aby skutek taki (wygaśnięcie obowiązku uiszczenia składki) wywodzić z samego faktu zaprzestania prowadzenia działalności statutowej przez stowarzyszenie. Pozwany wiąże to z zapisami w statucie wskazującymi, że składki winny być wykorzystywane na działalność statutową, a działalność ta nie obejmuje kosztów postępowania upadłościowego i zaspokajania wierzycieli.

Składki członkowskie stanowią element majątku stowarzyszenia (art. 33 ust. 1 prawa o stowarzyszeniach, § 49 statutu). Natomiast jak już zaznaczono, konieczność zaspokojenia wierzycieli z majątku upadłego wynika z istoty postępowania upadłościowego, w tym art. 61 i 62 p.u.n.: z dniem ogłoszenia upadłości majątek upadłego staje się masą upadłości, która służy zaspokojeniu wierzycieli upadłego, a w skład masy upadłości wchodzi majątek należący do upadłego w dniu ogłoszenia upadłości oraz nabyty przez upadłego w toku postępowania upadłościowego, z zastrzeżeniem art. 63-67.

Pomijając nawet istotę postępowania upadłościowego należy wskazać, że rozumowanie pozwanego prowadziło do absurdalnego wniosku, że także przed ogłoszeniem upadłości Stowarzyszenie nie powinno zaspokajać wierzycieli skoro statut nie przewiduje takiego przeznaczenia majątku Stowarzyszenia.

Każda działalność wiążąca się z uczestnictwem w obrocie cywilnym i zaciąganiem zobowiązań skutkuje koniecznością realizacji zaciągniętych zobowiązań i koniecznością zaspokajania wierzycieli na ogólnych zasadach niezależnie od

zapisów prawa wewnętrznego. Ponadto nie można zgodzić się ze skarżącym jakoby w tym wypadku zaspokojenie wierzycieli nie wiązało się z działalnością statutową przedmiotowego Stowarzyszenia. Przeciwnie zadłużenie, które skutkowało ogłoszeniem upadłości, powstało w momencie, gdy Stowarzyszenie prowadziło działalność statutową i wynika z tej działalności wobec czego jego zaspokojenie winno nastąpić z majątku Stowarzyszenia, także ze składek. Pozwany zapomina, że działalność statutowa w momencie jej prowadzenia była kosztowniejsza niż zgromadzony na ten cel majątek i określone długi z niej wynikające nie zostały dotychczas pokryte. Oznacza to, że obecnie istniejący majątek Stowarzyszenia (w tym składki), choć już nie prowadzi ono działalności statutowej, musi być wykorzystany na spłatę tych długów zgodnie z przeznaczeniem.

Należy wskazać, że składka członkowska co do zasady jest przeznaczona na finansowanie działalności stowarzyszenia i członkowie przyjmując na siebie obowiązek uiszczania składek pokrywają w ten sposób pośrednio wydatki stowarzyszenia w takim zakresie (do wysokości składek).

Dlatego też nie ma podstaw, aby uznać jakoby domaganie się przez powoda uiszczenia składek także za okres po ogłoszeniu upadłości było sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa. Nie oznacza ono także naruszenia zasad współżycia społecznego, w szczególności nie powoduje, jak sugeruje skarżący, przeniesienia na członka odpowiedzialności za długi stowarzyszenia.

Nie ulega wątpliwości, że członek nie odpowiada za długi stowarzyszenia, ale odpowiada za swoje długi wobec stowarzyszenia. Natomiast sensem postępowania upadłościowego jest zaspokojenie w jak największym zakresie wierzycieli upadłego. Skoro Stowarzyszenie (...) w toku swojej działalności wygenerowało długi, to obecnie w toku postępowania upadłościowego muszą one być spłacane z wszelkich środków stanowiących majątek Stowarzyszenia, także z przysługujących mu wierzytelności, jak w przypadku każdego innego podmiotu. W konsekwencji w tym wypadku członkowie Stowarzyszenia(...) winni być traktowani jak inni dłużnicy tego podmiotu, a zwolnienie ich po ogłoszeniu upadłości z obowiązku realizacji ich powinności - uiszczenia składki - stanowiłoby uprzywilejowanie wobec innych dłużników, co nie jest zgodne z zasadami słuszności i sprawiedliwości, w szczególności, że przedmiotowe Stowarzyszenie powstało m.in. akurat w interesie pozwanego i innych członków (jako poszkodowanych przez A.). Podobnie to, że pozwany został wcześniej poszkodowany przez osoby trzecie (np. (...) LTD spółkę z o.o.) nie może mieć wpływu na prawa innych wierzycieli Stowarzyszenia, którego był członkiem.

Za uwzględnieniem stanowiska pozwanego (i niejako zwolnieniem go z jego zobowiązań wobec upadłego) nie może przemawiać także fakt, że sam jest wierzycielem upadłego Stowarzyszenia, któremu udzielał pożyczek. W takim wypadku winien realizować swoje prawa w trybie ustawy p.u.n. i zgłoszenia wierzytelności w postępowaniu upadłościowym, z czego zrezygnował.

Ponadto przepisy ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze przewidują także sytuację gdy ktoś jest jednocześnie wierzycielem i dłużnikiem upadłego, w tym regulują dopuszczalność i przesłanki potrącenia (art. 89, art. 93 i n. p.u.n.). Skoro pozwany w świetle tych regulacji nie mógł doprowadzić do umorzenia swojego długu, to skorzystanie w tym celu z art. 5 k.c. prowadziłoby do obejścia przepisów p.u.n., co nie ma uzasadnienia.

Z tych względów Sąd Okręgowy uznał apelację pozwanego A. D. za nieuzasadnioną i na mocy art. 385 k.p.c. ją oddalił.